

Ulla Tørnæs' tale ved konferencen om dansk støtte til bæredygtig vækst i udviklingslandene

Taler

Ulla Tørnæs
Minister for udviklingsbistand

Dato

10. maj 2005

Sted

København

Omstændigheder

Konferencen blev faciliteret af Råd for Internationalt Udviklings samarbejde.

Det er med stor fornøjelse, at jeg står her i dag og kan tale til det nye Råd for Internationalt Udviklings samarbejde. Jeg ser frem til en levende og engageret debat med Rådet om dansk udviklingspolitik i dag og i de kommende år. Emnet i dag er udviklingslandenes vækstudfordring.

Fokus er på at hjælpe udviklingslandene til at bruge deres mange ressourcer bedst muligt og dermed få skabt en vej ud af fattigdom. Der kunne næppe vælges bedre emne for et første møde, da bæredygtig økonomisk vækst er en helt grundlæggende forudsætning for udvikling.

Da jeg for nylig besøgte Ghana, mødte jeg et andet Afrika end det, som dominerer medie billedet. Et land med vilje til vækst. Mennesker med mod til forandring. Ghana er stadig meget fattigt, og der er mange problemer. Men økonomisk er væksten fornuftig. Og når det f.eks. gælder kampen mod korruption overhalede Ghana i 2004 Polen på Transparency Internationals rangliste.

Det understreger betydningen af, at dansk bistand er med til at frigøre de fattiges fulde potentiale.

At bistand til fattige lande øger væksten ved vi nu med sikkerhed. Vi ved også, at der skal sættes ind både internationalt, nationalt og på virksomhedsniveau.

Derfor har regeringen igangsat arbejdet med at lave en Strategi for Handel, vækst og udvikling og en Handlingsplan for Erhverv, vækst og udvikling. De to dokumenter har samme mål – fattigdomsbekæmpelse gennem økonomisk vækst. Midlerne er forskellige, alt efter om der fokuseres på handel eller på erhvervsudvikling. Men den ene indsats kan ikke opnå succes uden den anden. Handel og erhvervsudvikling er to sider af samme sag.

Øget liberalisering af den internationale handel vil bidrage til øget vækst. Potentialet i handel som generator for vækst og fattigdomsbekæmpelse er stort.

Hvor stort potentialet er, er svært at opgøre præcis.

Men de fleste opgørelser giver basis for stor optimisme. Verdensbanken har f.eks. beregnet, at et mere udviklingsvenligt internationalt handelsregime vil kunne reducere antallet af fattige med 8% i 2015 – det vil reelt set betyde 140 millioner færre fattige mennesker i verden.

Cirka halvdelen af disse vil bo i Afrika syd for Sahara.

Den danske handelspolitiske holdning har liberalisering som grundelement – både i forhold til markedsadgang og støtteordninger. Det er vigtigt, at der tages særligt hensyn til de fattigste lande.

De lande, som i dag ikke i tilstrækkelig grad er konkurrencedygtige på et frit globalt marked. Særligt er det vigtigt, at Afrika kommer med. Måltrettet bistand spiller en afgørende rolle for, at afrikanske lande kan få de fulde gevinster ved frihandel. For at de kan vinde ved globaliseringen.

I den nuværende forhandlingsrunde i WTO - Doha-runden - støtter Danmark, at der vedtages særlige overgangsordninger for de fattigste udviklingslande.

De skal have en årrække til at tilpasse deres økonomiske strukturer til en øget konkurrence på det globale verdensmarked. Danmark støtter en videreudvikling

af WTO's bestemmelser om "Særlig og differentieret behandling" af udviklingslandene.

Der skal tages særlig hensyn til de lande, som har størst behov. Vi har iværksat et studie i samarbejde med DIIS og Fødevareøkonomisk Institut, som vil kunne danne grundlag for konkrete danske forslag.

Regeringen støtter også Kommissionens udmelding om, at de fattigste udviklingslande ikke skal påtage sig nye WTO forpligtelser i forbindelse med Doha-forhandlingerne.

Populært kaldet "A round for free". Der, hvor de fattige lande bør liberalisere, er i første omgang i forhold til hinanden – ikke i forhold til EU, USA eller de konkurrencedygtige større udviklingslande.

Særligt de afrikanske landes handelspolitik skal rettes mere mod åbning over for regional samhandel.

Mange afrikanske lande er omfattet af 4-6 regionale handelsaftaler foruden de aftaler, de har indgået med EU og USA. Regional handel er i dag meget mindre i Afrika end i andre regioner. Her er et stort uudnyttet handels- og vækstpotentiale.

EU er de afrikanske landes vigtigste handelspartner, og EU's politikker er en dominerende faktor for Afrikas økonomiske vækst og udvikling. Danmark vil presse på for, at EU sammentænker handels- og udviklingsbistanden.

De mindst udviklede lande har med "Alt undtagen våben"-aftalen opnået told- og kvotefri adgang til EU's marked – de sidste overgangsordninger udløber i de kommende år.

Aftalen bør udvides til at omfatte en større gruppe af fattige lande. De komplicerede og restriktive oprindelsesregler bør forbedres.

En væsentlig reduktion af landbrugsstøtteordningerne i EU og USA vil føre til stigende fødevarepriser. Det vil komme en lang række fattige bønder i udviklingslandene til gode. Omtrent $\frac{1}{3}$ af Afrikas fattige bor på landet og lever af landbrug.

Det kræver ikke megen hovedregning at kunne indse, hvor vigtig disse øgede priser vil være for de fattige. Og hvor stort et vækstpotentiale der ligger heri. Dog skal vi være opmærksomme på, at en stor del af de mindst udviklede lande er netto-fødevareimportører. Det kan betyde, at de på kort sigt kommer i klemme som følge af en stigning i de globale priser på landbrugsvarer. Tilsvarende kan lavere fremtidige toldsatser også være et problem i forhold til faldet i offentlige indtægter. De problemer skal der være særlig opmærksomhed på.

Særlige hensyn til de fattigste udviklingslande er nødvendig. Men det er vigtigt at understrege, at fastholdelse af handelsbarrierer ikke er nogen god langsigtet løsning. Der skal være tale om tidsbegrænsede overgangsordninger, mens der gennemføres en nødvendig økonomisk omstrukturering med fokus på at reducere handelshindringer på nationalt niveau.

Og så vil jeg understrege, at der er stor forskel på udviklingslandene. Det vil have en stor positiv betydning for verdensøkonomien – og i særdeleshed for de fattigste udviklingslande – hvis de større og stærkere af udviklingslandene liberaliserede deres handelsregimer.

Overgangsordningerne for de fattigste udviklingslande skal vedtages på baggrund af udspil fra udviklingslandene selv – som tager udgangspunkt i deres behov.

Men friere handel alene er ikke nok.

Der er behov for målrettet bistand, som kan sætte udviklingslandene i stand til at anvende markedsmuligheder. Den største hindring i udviklingslandene er

dårlige rammebetingelser for den private sektor. Udvikling af den private sektor er kernen for vækst.

Betingelserne for erhvervslivet skal forbedres, så det bedre kan betale sig at drive virksomhed i Afrika. Samtidig skal det gøres på en måde, der skaber en bæredygtig vækst, hvor miljø og menneske også er i fokus.

Der er på den baggrund behov for en sammentækning af tilgangen til handel og erhverv. Det har været udgangspunktet for strategien og handlingsplanen, som er blevet lagt frem i dag.

Hvad skaber et godt erhvervsklima? Her er der behov for at se på det enkelte land – udfordringerne er ikke altid de samme. Det vil være udgangspunktet for den danske bistand.

Helt grundlæggende vil en væsentlig forudsætning for et blomstrende erhvervsliv være politisk og makroøkonomisk stabilitet, som reducerer risici ved private investeringer.

En forbedring af den offentlige forvaltning med reduktion af korrruptionen og forøgelse af effektiviteten er ligeledes helt centrale forudsætninger. Korrruption er ofte vækstens værste fjende.

Problemerne er ikke mindst store i forhold til skatteforvaltningerne og det juridiske system. Et meget konkret eksempel på et ineffektivt offentligt system er, at det tager 30 dage at få en last gennem tolden i Etiopien, mens det tager 1 dag i Estland.

Verdensbanken har foretaget et stort arbejde med på landeniveau at fastlægge de præcise hindringer for et godt erhvervsklima i deres såkaldte ”doing business” rapporter. Jeg ser frem til senere i dag at høre repræsentanten fra Verdensbanken fortælle om sine erfaringer med at fastlægge hindringerne.

En effektiv støtte til erhvervsudvikling sætter ind på tre niveauer: For det første

gennem fattigdomsstrategierne, for det andet gennem sektorprogrammerne og for det tredje på de såkaldte erhvervsinstrumenter på det nederste niveau, virksomhedsniveauet.

Det er ikke et enten-eller, men et både-og. Den erkendelse er ikke ny, men den bekræftes af de erfaringer, vi løbende gør os. Det er den, som både strategien og handlingsplanen bygger på.

På det første niveau definerer udviklingslandenes nationale strategier for bekæmpelse af fattigdom de overordnede prioriteter for økonomisk og social udvikling.

Strategierne udgør samtidig rammen for koordinering og tilpasning af bistanden fra det internationale donorsamfund til de nationale prioriteter. Strategierne er oftest i stor udstrækning fokuseret på social udvikling frem for på vækst og handel.

Men udviklingen er ved at tage et bredere perspektiv i en række lande, og det skal donorerne støtte op om. Bæredygtig vækst bygger på, at det økonomiske og det sociale hænger uløseligt sammen.

Uden en veluddannet og sund befolkning er det svært at konkurrere. Uden hensyntagen til miljøet undergraves den økonomiske vækst. Samtidig skal der ske udvikling af erhvervslivet og skabelse af økonomisk vækst til at finansiere sociale ydelser og miljøbeskyttelse. Derfor er bæredygtig økonomisk vækst et nøgleord.

Går vi så et trin ned fra rammebetingelserne til sektorprogrammerne, er der to måder, vi kan fremme erhvervsudviklingen: gennem egentlige erhvervssektorprogrammer, og gennem inkorporering af erhvervsudvikling i sektorprogrammer inden for f.eks. transport, energi og landbrug.

Vi har gode erfaringer med erhvervssektorprogrammerne i Tanzania, Ghana og Vietnam. I år starter vi et nyt program i Kenya. Hovedvægten ligger på at skabe gode vækstbetingelser for små og mellemstore virksomheder.

Erhvervssektorprogrammerne har indtil nu vist gode resultater.

Jeg vil bestemt ikke udelukke, at vi på længere sigt vil tage initiativ til at

iværksætte flere erhvervssektorprogrammer.

Vi skal arbejde med fattigdomsbekæmpelse på flere måder i privatsektorindsatsen. Mikrofinansiering er et centralt element.

Det gælder både i erhvervssektorprogrammerne og i andre sektorprogrammer. Handlingsplanen lægger op til en styrket og mere effektiv støtte til mikrofinansiering.

I den forbindelse er det også af central betydning, at fattige, der faktisk ejer noget jord, får mulighed for at få denne ejendomsret gyldigt registreret – og det gælder ikke mindst i forhold til kvinders ejendomsret.

Tingene hænger nøje sammen. Derfor kan det vel næppe undre, at handlingsplanen for erhvervsudvikling lægger vægt på, at sektorprogrammerne og erhvervsinstrumenterne som PS-programmet, IFU og de blandede kreditter fremover samtænkes af de danske ambassader.

Det betyder på almindeligt dansk, at der i det enkelte land udvikles én samlet strategi for de instrumenter, der er til rådighed. Vi vil hele tiden holde for øje, hvordan instrumenterne kan understøtte hinanden.

Men én ting skal man være klar over: Denne mere strategiske tilgang vil betyde, at et program som PS-programmet med tiden bliver mindre baseret på danske virksomheders opsøgende arbejde, end det er i dag. I hvert enkelt programsamarbejdsland vil der være sektorer, som vi har valgt fra dansk side.

Heri vil erhvervsudvikling hyppigt være en central bestanddel. De sektorer vil ganske naturligt blive prioriteret af den enkelte ambassade, og det er her, en stor del af PS-støtten hen ad vejen vil samle sig.

Der er brug for dansk erhvervsliv i vores udviklingsbistand. For mig er det indlysende. Danske virksomheder er gode til at overføre viden og know-how om

praktisk virksomhedsledelse.

Det har udviklingslandene et stort behov for. De private virksomheder kan her gøre det langt bedre, end vi kan som offentlig myndighed. Det gælder på områder som IT, markedsføring, tilrettelæggelse af produktionen. Også når det gælder værdier og virksomhedskultur – forretningsetik, respekt for medarbejdernes rettigheder, et ordentligt arbejdsmiljø kan dansk erhvervsliv yde et bidrag.

I handlingsplanen for erhvervsudvikling har vi taget skridt til at justere de vigtigste erhvervsinstrumenter. De bliver nu endnu mere relevante for danske virksomheder og vil forhåbentligt engagere dem yderligere i vores indsats på landeniveau.

For det er jo det, erhvervsinstrumenterne handler om: erhvervsudvikling i udviklingslandene. Det er ikke støtteordninger for dansk erhvervsliv, men ordninger der samtidig kan hjælpe danske virksomheder videre i den globaliseringsproces, de står midt i.

Samtidig vil jeg understrege, at en særlig indsats for erhvervsudvikling er nødvendig i udviklingslandene. Af erfaring ved vi, at markedskræfterne ikke bare af sig selv skaber erhvervsudvikling. Derfor skal Danmark også benytte specifikke erhvervsinstrumenter.

Jeg skal ikke gå i detaljer med ændringerne her. De fremgår af handlingsplanen, men jeg vil kort nævne tre:

. For det første forlader vi kravet om formelt lokalt ejerskab i PS-programmet. I stedet fokuserer vi på, om der ved den danske virksomheds etablering skabes reelle lokale partnerskaber med en reel udviklingseffekt.

. For det andet har vi som en del af en ganske vidtgående revision af Ordningen for Blandede Kreditter fjernet kravet om 50 pct. dansk indhold under den bundne ordning. Det har vi ikke mindst gjort, fordi dansk erhvervsliv selv har fundet, at kravet har været en begrænsning.

. Og for det tredje overvejer vi i øjeblikket, hvordan vi fremover bedst kan øge IFU's indsats i de fattigste udviklingslande.

Der har været meget offentlig debat om IFU i de seneste måneder. Jeg vil gerne benytte denne lejlighed til at understrege, at IFU-evalueringen sidste år fremhævede fondens unikke ekspertise på sit felt og dens effektivitet som brohoved for danske virksomhedsinvesteringer på vanskelige markeder i udviklingslandene.

IFU arbejder for at skabe erhvervsudvikling i udviklingslandene. Det har IFU gjort – og gjort godt – i snart fyrre år som en vigtig institution i dansk udviklingsbistand.

Samtidig skabes der også arbejdspladser i Danmark. Der er mange eksempler på danske firmaer, der gennem investeringer i udviklingslande har fået adgang til et andet marked, som de ellers ikke har kunnet dække fra Danmark. Den direkte effekt er forøget konkurrencedygtighed for de danske virksomheder.

Til slut lidt om vores seneste erhvervsinstrument, programmet for Offentlige Private Partnerskaber. Det er nu et år gammelt, og vi kan mærke en støt stigende interesse hos især små og mellemstore danske virksomheder.

Disse virksomheder viser en interesse i bl.a. at fremme menneskerettigheder og bekæmpe børnearbejde og hiv/aids. Social ansvarlighed i erhvervslivet er kommet for at blive. Med dette program hjælper vi udviklingen på vej.

Jeg vil slutte her. Som jeg nævnte indledningsvis, er det ikke tilfældigt, at vi har fremlagt strategien og handlingsplanen sammen på denne Rådskonference.

Det er den samme problematik set igennem to forskellige prismes.
Jeg ser frem til vores diskussion her i Rådet og vil byde alle spørgsmål velkomne.
Lad os i fællesskab samle tankerne om, hvordan vi kan skabe den fornødne økonomiske vækst i udviklingslandene.
Det er ikke en lille udfordring, men det vil være helt centralt i kampen mod fattigdom.

Tak.

Tags

Politisk tale, Venstre

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/om-dansk-stoette-til-baeredygtig-vaekst-i-udviklingslandene>